

Tamnice - dvije špilje s kamenim vratima

Branko Jalžić

Od davnina su špilje koristile čovjeku za različite potrebe, no prvenstveno kao sigurna skloništa. I danas na ulazima mnogih špilja stoje obrambeni zidovi koji govore o burnim vremenima kada su podizani.

Ipak, nalazi kamenih vrata u špiljama do sada nisu bili zabilježeni. Speleološka istraživanja koja smo kao članovi SO PD »Željezničar« obavili 1989. na širem području Nacionalnog parka »Krka« (Lukić & Jalžić, 1990.) dovela su nas do prvih vrata. Pronašli smo ih u špilji Tavnici (Tamnici) kod zaselka Lalića nedaleko od Kistanja. Vrata i danas stoje u kamenom dovratku i još uvijek se mogu lagano otvoriti. Vrata su

čtvrta, izrađena od kamena vapnenca, čija je debljina oko 10 cm.

Druga smo vrata pronašli zahvaljujući dnevničkim podacima Spiridona Brusine iz 1863. godine u špilji Tamnici nedaleko od Bilišana kod Obrovca (Balabanić et al., 2007.). Za razliku od vrata iz Tavnice kod Lalića, vrata u Tamnici su ovalnog oblika, debela oko 15 cm te izbačena iz dovratka i leže na boku kanala.

Iako je upitno vrijeme postavljanja vrata u špilji Tamnici, sigurno je da su vrata postavljena prije 1863. godine, kada je ovu špilju obišao Brusina i naveo da su već tada bila srušena. Prema načinu izrade vjerojatno su vrata obje špilje

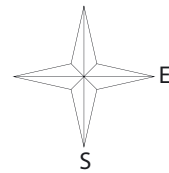
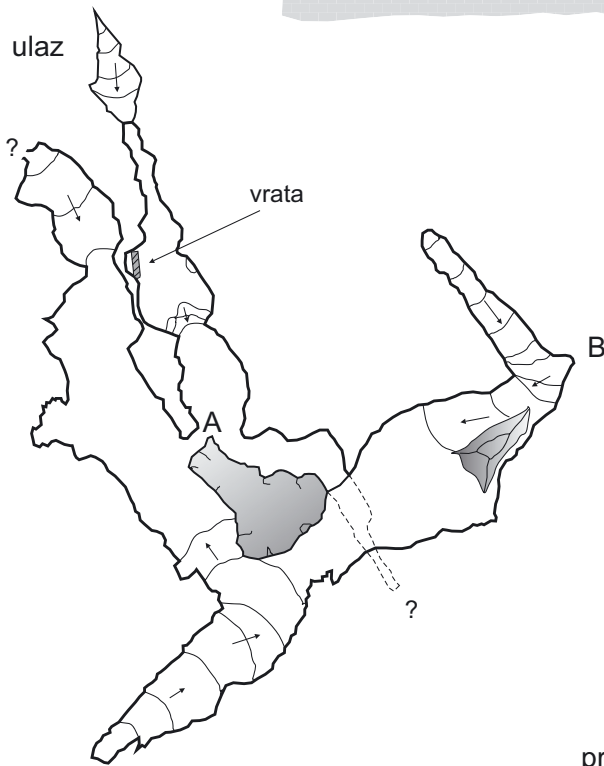
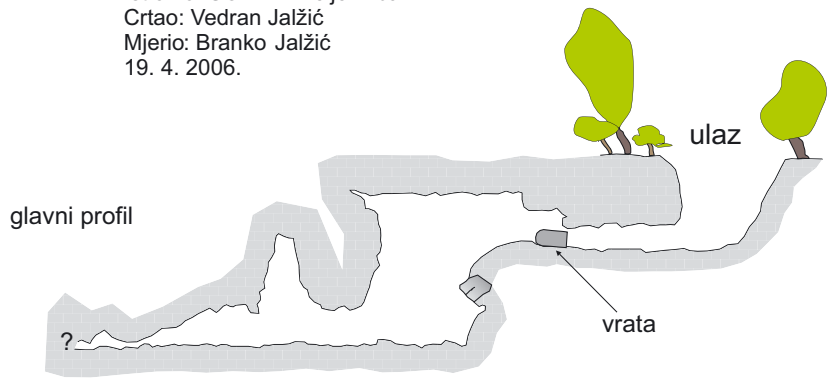
Branko Jalžić

Ulaz u Tamnicu

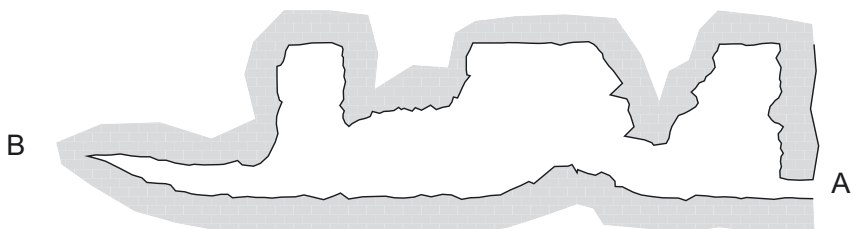
TAMNICA

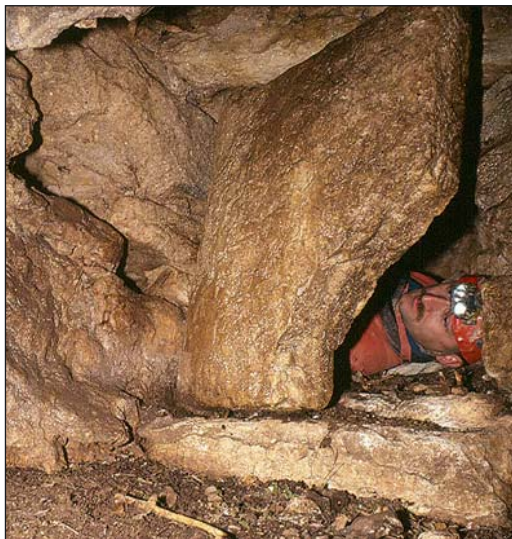
Bilišane, Obrovac

Istražio: SO HPD Željezničar
Crtao: Vedran Jalžić
Mjerio: Branko Jalžić
19. 4. 2006.

profil A-B

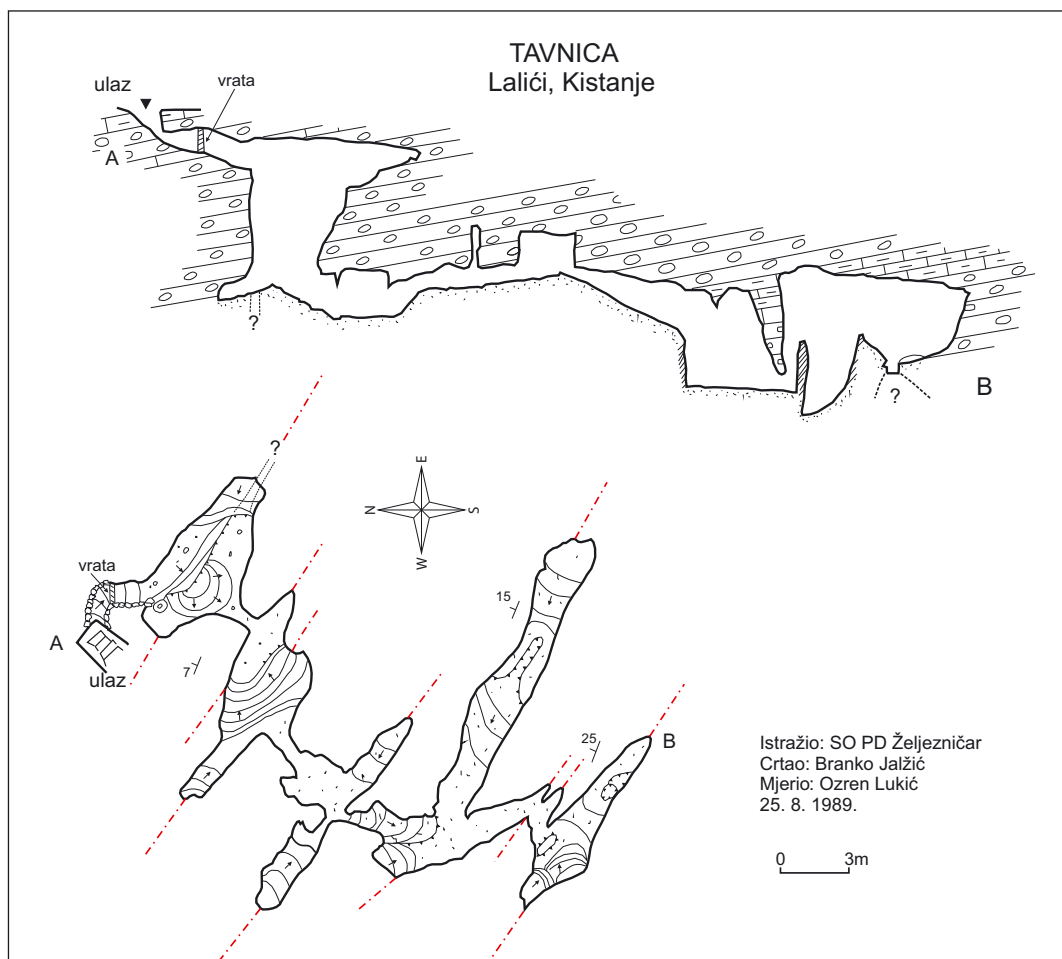

Branko Jalžić

postavljena u istom vremenskom razdoblju i možda ih je čak izradio isti majstor.

Nema sumnje da su obje špilje služile za skrivanje ljudi i robe, vjerojatno u doba osmanlijskih nasrtaja na područje Bukovice. Radi što bolje zaštite podzemnih skrovišta, ulazni dijelovi špilja umjetno su uređeni kako bi otežali prilaz vratima. Kada su vrata bila postavljena, obzidan je dovratak i dio kanala do vrata. Tako je pristup vratima postao moguć samo puzanjem. Vrata su bila zatvarana od unutra prema van. Špiljski prostor iza vrata nije mijenjan, već je to prostраниji dio špilje koji je ljudima služio kao sklonište. U tu su svrhu vrata postavljena na određenom mjestu, na rubu vertikalnog dijela špilje, čime je još više izražena obrambena zadaća. U proširenom dijelu špilje, iza vrata, branitelji su tako lakše mogli odbiti neprijatelja i spriječiti osvajanje podzemnog skloništa.

Kamena vrata u špilji Tavnici kod zaselka Lalića blizu Kistanja

Kamena vrata u špilji Tamnici kod Bilišana, nedaleko od Obrovca

Literatura

- BALABANIĆ, J., ČALETA, D., JALŽIĆ, B., KLETEČKI, E., ŠTAMOL, V., TVRTKOVIĆ, N., VUKOVIĆ, M. (2007.): Prvo znanstveno putovanje Spiridona Brusine: tragom mladog prirodoslovca obrovačkim krajem: Zrmanja-Velebit-Krka. Hrvatski prirodoslovni muzej, str. 1-79, Zagreb
- LUKIĆ, O., JALŽIĆ, B. (1990): Speleološke pojave NP »Krka«. Fond stručne dokumentacije HPM, 24 str. Zagreb

Dungeons – two caves with stone doors

Two caves with stone doors have been discovered in northern Dalmatia, at Bukovice area. The local people call them Tamnice (Dungeons). In the past, in the times of turkish raids, these caves probably served as hiding places for the local people. The door at Dungeon cave near Lalić, not far from Kristanj, is still in place and is easily opened; the one at Dungeon cave at Blišan near Obrovac is dislodged from the frame.